

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен “доктор” по докторска програма „Социална работа, психологически изследвания и социална политика” към професионално направление 3.4. Социални дейности

Тема на дисертационния труд: „Развитие на социалната работа с клиенти с онкологични заболявания за повишаване на качеството на живот“

Автор на дисертационния труд: Евгения Трифонова Братоева-Василева – докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Социални и правни науки”, Технически Университет – Варна

Научен ръководител: доц. дн Сашо Тодоров Нунев

Рецензент: Доц. д-р Юлия Йорданова Пулова-Ганева, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, Катедра „Организация и методология на социалните дейности”

Рецензията е изготвена във връзка с процедура за защита пред научно жури на дисертационен труд на тема: “Развитие на социалната работа с клиенти с онкологични заболявания за повишаване на качеството на живот” за придобиване на образователна и научна степен “доктор” към професионално направление 3.4. Социални дейности. Дисертационният труд е разработен от Евгения Трифонова Братоева-Василева, докторант в катедра „Социални и правни науки” на Технически университет - Варна. Рецензията е изготвена съгласно Заповед №173/15.04.2020 г. на Ректора на ТУ- Варна и е в съответствие със ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за приемане, обучение на докторанти и придобиване на образователната и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките” в ТУ– Варна.

Докторантът завършва Полувисшия медицински институт „Ив. П. Павлов” гр. Русе през 1994 г., след което през 2002 г. има придобита ОКС „бакалавър” по специалност „Социални дейности” във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, а през 2015 г. ОКС „магистър” по специалност „Социални дейности” в РУ „Ангел Кънчев” В периода 2001–2016 г. работи в системата на здравеопазване, а от 2014 г. е асистент към катедра “Обществено здраве и социални дейности” при РУ „Ангел Кънчев”.

Представени са:

- Дисертационен труд, развит на 166 страници, включително 7 фигури, 25 таблици и 7 приложения, оформени в 5 глави, общи изводи и списък на използваната литература от 136 заглавия, от които 73 на кирилица, 44 на латиница и 16 интернет ресурса;

- Автореферат на дисертация за получаване на ОНС „доктор” (в обем на 28 печатни страници), включващ и списък на публикациите по темата на дисертационния труд (12 бр.).

I. Актуалност на разработения в дисертационния труд проблем

В световен мащаб онкологичните заболявания се нареждат сред водещите социалнозначими заболявания, характеризиращи се с неблагоприятна динамика на: висока заболяемост и смъртност; подмладяване на заболяването и обхващане на лица в активна трудоспособна възраст; нарастваща необходимост от продължително, високоспециализирано и скъпоструващо лечение, често съпроводено от продължителна нетрудоспособност; значими икономически, социални и психологически щети, както за болните лица, така и за техните семейства и обществото.

Подобряването на качеството на живот на лицата с онкологични заболявания изисква както запазване, укрепване и възстановяване на физическото и функционалното състояние, така и постигане на психическо, социално и духовно благополучие на болелите лица и оказване на социална подкрепа. В тази връзка прилаганите успешни модели и практики на социална работа с онкоболни лица и техните семейства в САЩ, Канада и редица европейски страни са насочени към предоставяне на интегрирана грижа от мултидисциплинарни екипи, в които социалните работници имат значима роля за реализацията на качествена и успешна психосоциална рехабилитация и подкрепа.

Посочената негативна тенденция на увеличаване и подмладяване на онкологичната заболяемост в пълна степен може да бъде съотнесена и за България. В страната проучванията на качеството на живот на пациенти с онкологични заболявания са изключително малко и са реализирани с различен инструментариум, което не позволява както сравнимост на резултатите между тях и с резултатите от чуждестранни проучвания, така и оценка на ефективността на реализираната медико-социална грижа при тези лица.

Независимо от утвърдените добри световни практики за социална работа с онкоболни лица, в страната подобна дейност рядко се реализира; няма разработени и внедрени в практиката програми и модели за социална работа, ориентирани към запазване, укрепване и възстановяване на физическите, психическите, социалните и духовни потребности на болелите лица.

Очертаният обхват на проблемната област, както и поставената цел на дисертационния труд са значими за науката и притежават висок потенциал за реализация в социалната практика както на регионално, така и на национално равнище. Разработваният в дисертацията проблем е актуален и с висока значимост в научно и научно-приложно отношение.

II. Степен на познаване състоянието на проблема и творческата интерпретация на литературния материал

Дисертационният труд е посветен на актуален проблем, определящ необходимостта от развитие на социалната работа с лица с онкологични заболявания за подобряване на тяхното качество на живот.

Докторантът е извършил преглед на същностната характеристика на социалната работа и качеството на живот на лица с онкологични заболявания и прилаганите съвременни модели на социална работа с тази целева група. Направен е обзор на нормативната база в областта на здравното и социалното законодателство на европейско и национално ниво, касаещи онкологичната здравна и социална помощ; на базовите инструменти за изследване качеството на живот и възможността за прилагане на специализирани такива при лица с онкологични заболявания. Това позволява формулиране на коректна хипотеза, цел и задачи на изследването.

Изследванията в дисертационния труд са планирани след обстоен и критичен анализ на достатъчно на брой литературни източници. Докторантът демонстрира познаване на проблематиката, умение за творческа интерпретация на литературния материал за постигане на целите на дисертационното изследване.

III. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд

За решаване на поставената цел в дисертационния труд са формулирани пет основни задачи, свързани с анализ на актуалното състояние на социалната работа с лица с онкологични заболявания в европейски, национален и регионален мащаб; съществуващите модели на социална работа с тези лица и тяхната роля за повишаване качеството им на живот; разработване на обща методика за провеждане на изследване на качеството на живот и конструиране на нов модел за социална работа с лица с онкологични заболявания в трудоспособна възраст, фокусиран върху компенсиране на очертаните дефицити в качеството на живот.

Задачите в дисертационния труд са решени чрез теоретико-емпирични изследвания. Приложен е теоретичен анализ на нормативни и административни документи; индивидуално анкетно проучване; адекватни методи за статистическа обработка на данните, проверка на работните хипотези и онагледяване на получените резултати.

Избраната методика за научното изследване позволява решаване на поставените задачи и постигане на заложената цел.

IV. Кратка аналитична характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд

Дисертационният труд представя резултатите от аналитично-изследователската дейност на Евгения Братоева-Василева. Включени са резултатите от анализа на състоянието на проблема; от проведеното анкетно проучване и интерпретацията на данните от него; от систематизирането и отдиференцирането на дефицитите в качеството на живот на онкоболни лица във възрастовата група 35-60 години при откриване на заболяването и след провеждане на едногодишно лечение и др. Разделянето на респондентите в две целеви групи позволява проследяване на динамиката в дефицитите в качеството на живот на лицата с онкологични заболявания през различни етапи от развитието на болестта и извеждане на елементите на модела на социална работа с тази група.

Резултатите са подробно представени, онагледени са графично и таблично, като на основата на проведения сравнителен анализ са формулирани коректни изводи. Формираната представителна извадка и прилаганата изследователска методика позволяват постигане на достоверност на резултатите и направените научни заключения.

V. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Докторантът е формулирал девет приноса, които са разделени на три групи – научни (пет), научно-приложни (два) и такива с възможност за директно практическо приложение (два).

Към първата група се отнасят систематизирането на: актуалното състояние на социалната работа с лица с онкологични заболявания в европейски, национален и регионален мащаб; прилаганите модели на социална работа и тяхната роля за

повишаване качеството на живот на тези лица; базовите инструменти за измерване на качеството на живот. На основата на проведеното изследване са изведени както сходни, така и специфични дефицити в качеството на живот при двете изследвани групи респонденти и е обоснована необходимостта от разработване и прилагане в страната на модел за социална работа с лица с онкологични заболявания. Така изведените приноси обогатяват научното познание с нови факти и потвърждават известни такива.

Втората група приноси е свързана с разработването на адаптирана методика и провеждане за пръв път в страната на изследване на съществуващи дефицити в качеството на живот на лица с онкологични заболявания в трудоспособна възраст. На основата на резултатите от проведеното изследване е конструиран нов за страната модел за социална работа, целящ компенсиране на налични дефицити в качеството на живот на лицата с онкологични заболявания.

Използваният при изследването инструментариум и конструираният модел за социална работа притежават потенциал за директно практическо приложение в грижата за пациенти с онкологични заболявания в трудоспособна възраст.

VI. Оценка на степента на личното участие на дисертанта в приносите

Оценката ми е, че дисертационният труд и приносите в него са лично дело на докторанта под ръководството на неговия научен ръководител.

VII. Преценка на публикации по темата на дисертационния труд

Публикуваните от Евгения Братоева-Василева трудове по темата на дисертацията са 12, като във всички докторантът е самостоятелен автор. Шест от научните доклади са представени на конференции с международно участие. Публикациите покриват значителна част от направеното теоретико-емпирично изследване. Може да се счита, че резултатите от изследванията на докторанта са получили своята гласност сред научната общност и работещите в практиката специалисти. Публикациите разкриват способността на докторанта за провеждане на самостоятелни изследвания. Няма представени цитирания на публикуваните трудове.

VIII. Използване на резултатите от дисертационния труд в научната и социалната практика

В рамките на дисертационния труд е доказана възможната приложимост на резултатите от проведеното научно изследване. Разработената адаптирана методика за

оценка качеството на живот при лица с онкологични заболявания с успех би могла да бъде прилагана и при други целеви групи, а изведеният от изследването модел за социална работа с лица с онкологични заболявания е с висока приложна стойност за социалната практика. За осигуряване на устойчивост на получените от изследването резултати докторантът има уверението от ръководството на Комплексен онкологичен център - Русе ЕООД, че използваният изследователски инструмент ще стане част от досието на пациентите в лечебното заведение, а представеният модел ще бъде пилотно приложен за осигуряване на комплексна интегрирана медико-социална грижа.

IX. Оценка на автореферат

Авторефератът към дисертацията е изготвен съгласно изискванията, в обем от 28 страници и включва изискуемите елементи. Текстът следва логиката на изложението на дисертационния труд и отговаря на общите изисквания за оформление. Ясно са отразени основните положения в дисертационното изследване, резултатите и приносите на разработката, както и списък с публикациите по темата на дисертацията на докторант Евгения Братоева.

X. Заключение

Представеният дисертационен труд представлява завършено, цялостно и задълбочено научно изследване с определен приложен характер. Обемът на дисертацията е напълно достатъчен, получените резултати са достоверни, а проведените анализи и направените изводи са задълбочени и обосновани. Разработката удовлетворява изискванията и критериите за получаване на образователната и научна степен „доктор” съгласно Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за приемане, обучение на докторанти и придобиване на образователната и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките” в Технически университет – Варна.

Това ми дава основание с увереност да дам своята положителна оценка и да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди на Евгения Трифонова Братоева-Василева ОНС „доктор” в професионално направление 3.4. Социални дейности.

4.05.2020 г.
гр. В. Търново

Изготвил рецензията:.....
(Доц. д-р Ю. Пулова-Ганева)